



Riktlinjer för inrättande och avveckling av forskarutbildningsämne vid Södertörns högskola

Dokumenttyp	Riktlinjer
Beslutad av	Fakultetsnämnden
Beslutsdatum	2020-06-17
Diarienummer	2329-1.1.2-2020
Giltighetstid	2020-06-17 – tills vidare
Ersätter dokument	899/3.1.1/2013
Ansvarig avdelning	Avdelningen för verksamhetsutveckling och myndighetsstöd
Beskrivning	Riktlinjer för inrättande och avveckling av forskarutbildningsämne.

Bakgrund

Beslut om inrättande respektive avveckling av ämnen inom forskarutbildningsområden tas enligt gällande delegations- och beslutsordning av Fakultetsnämnden vid Södertörns högskola. Nämnden står även för den kvalitetssäkrande granskningen då ett forskarutbildningsämne ska inrättas alternativt avvecklas.

Inrättande av forskarutbildningsämne

Kriterier

För att ett ämne ska komma ifråga för att inrättas som forskarutbildningsämne inom något av högskolans forskarutbildningsområden ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Ämnet ska ha rätt att utfärda examen på avancerad nivå
- Ämnet ska ha motsvarande minst fyra heltidsekvivalenter tillsvidareanställda disputerade lärare, varav minst en professor och två docenter. Samtliga ska inneha minst 50 % anställning vid det aktuella ämnet.¹ Samma person får inte räknas till två ämnen samtidigt
- Det ska finnas dokumenterad erfarenhet av doktorandhandledning bland de tillsvidareanställda lärarna inom ämnet.

Utöver dessa grundläggande kriterier ska ämnet bedömas ha en vetenskaplig profil som överensstämmer med forskarutbildningsområdet. Ämnet ska bedömas kunna bidra till att utveckla kunskapsfältet inom området samt tillsammans med de övriga forskarutbildningsämnena inom området utgöra en trovärdig vetenskaplig helhet där delarna stödjer helheten och varandra.

Ämnet ska även bedömas ha kapacitet att bedriva forskarutbildning av hög kvalitet.

Ansökan

Ett beslut om inrättande av ett forskarutbildningsämne ska föregås av en ansökan från ämnet. Ansökningsförfarandet är uppdelat i fem steg som beskrivs nedan.

Steg ett – Skriftlig föransökan till områdets styrgrupp

I steg ett gör ämnet, med stöd från prefekten vid berörd institution och efter att ha fått ett formellt godkännande från högskolans ledning, en **skriftlig föransökan** till områdets styrgrupp om möjligheten att ansluta sig till aktuellt forskarutbildningsområde. Föransökan ska innehålla en redovisning av hur ämnet skulle bidra till att utveckla kunskapsfältet inom forskarutbildningsområdet samt vilka synergieffekter som ämnets inrättande skulle medföra.

¹ För ämnen med en dokumenterad nationell ämneskultur av små forskningsmiljöer kan dispens ges från punkt 2.

Principen är att ämnet tillsammans med de övriga forskarutbildningsämnena inom området ska utgöra en trovärdig vetenskaplig helhet där delarna stödjer helheten och varandra.

Ämnets föransökan behandlas av berörd styrgrupp som författar ett utlåtande gällande ämnets bidrag till att utveckla kunskapsfältet inom forskarutbildningsområdet samt de synergieffekter som ämnets inrättande skulle medföra.

Steg två – Fullständig ansökan till Fakultetsnämnden

I steg två sammanställer ämnet en fullständig ansökan till Fakultetsnämnden. Ansökan ska behandla nedanstående punkter (vilka rekommenderas som rubriker):

- Forskningsmiljö och högre seminarium
- Erfarenhet av att handleda uppsatser på avancerad nivå (inklusive före detta D-uppsatser)
- Tillsvidareanställd personal som kan utses som handledare
- Forskning inom ämnet
- Former för doktoranders medinflytande
- Internationell orientering i utbildning och forskning
- Samverkansaktiviteter av betydelse för forskarutbildning
- Förslag till obligatoriska kurser inom forskarutbildning
- Kvalitetssäkring av forskarutbildning
- En allmän studieplan för den planerade forskarutbildningen i ämnet

För att Fakultetsnämnden ska kunna bedöma ämnets lämplighet att inrättas som forskarutbildningsämne ska även följande **bilagor bifogas**:

- Den redovisning av ämnets bidrag till kunskapsfältet som nämns under steg ett ovan
- Det utlåtande från styrgruppen för aktuellt forskarutbildningsområde som nämns under steg ett ovan
- Uppgifter där det framgår att ämnet uppfyller de kriterier som listas under rubriken "Kriterier" ovan. Dessa uppgifter redovisas i tabellform (mallar för tabellerna tillhandahålls av Avdelningen för verksamhetsutveckling och myndighetsstöd)
- Tabell över handledarresurser inom forskarutbildningsämnet
- Tabell över övriga disputerade lärare och forskare inom forskarutbildningsämnet
- Antal doktorander i forskarutbildningsämnet som innevarande läsår bedriver sin forskarutbildning vid högskolan
- Allmän studieplan för planerad forskarutbildning inklusive antagningsordning
- CV för möjliga handledare
- Publikationsförteckningar för möjliga handledare tio (10) år bakåt i tiden
- CV för övriga disputerade lärare och forskare
- Publikationsförteckningar för övriga disputerade lärare och forskare tio (10) år bakåt i tiden
- Förteckning över doktorsavhandlingar och licentiatavhandlingar framlagda i forskarutbildningsämnet de senaste fem åren
- Förslag på två externa sakkunniga.

Den fullständiga ansökan behandlas i Fakultetsnämnden som bifaller alternativt avslår en fortsatt ansökningsprocess. Vid bifall ska nämnden besluta om att utse de externa sakkunniga efter förslag från ämnet.

Steg tre – Extern sakkunniggranskning

Steg tre inleds efter att Fakultetsnämnden bifallit en fortsatt ansökningsprocess. Ämnets fullständiga ansökan skickas då till de utsedda externa sakkunniga för granskning enligt gällande anvisningar (se bilaga 1, Anvisningar för externa granskare vid granskning av ett ämnes akademiska kvalitet och infrastruktur vid inrättande av forskarutbildningsämne). I granskningen ingår ett platsbesök vid högskolan. Därefter sammanställer de externa sakkunniga ett gemensamt utlåtande.

Steg fyra – Fullständig ansökan och sakkunnigutlåtanden behandlas i Fakultetsnämnden

I steg fyra behandlas ämnets fullständiga ansökan och de externa sakkunnigas utlåtande i Fakultetsnämnden, som beslutar om att bifalla eller avslå ämnets ansökan om ett inrättande. Vid bifall beslutar nämnden om att fastställa den allmänna studieplanen enligt ämnets förslag.

Avveckling av forskarutbildningsämne

Grunder för avveckling

Om förutsättningarna för att kunna bedriva kvalitativ utbildning inom ett forskarutbildningsämne ändras kan det i vissa fall finnas skäl för Fakultetsnämnden att besluta om en avveckling av ämnet. En avveckling kan initieras av Fakultetsnämnden, styrgruppen för det aktuella forskarutbildningsområdet, forskarutbildningsämnet eller annan part vid högskolan. Grunder för avveckling kan exempelvis vara att

- forskarutbildningsämnet har för få antagna och aktiva doktorander
- forskarutbildningsämnet har brist på handledarkompetens
- forskarutbildningsämnet inte har åtgärdat väsentliga brister som framkommit i samband med en utvärdering
- forskarutbildningsområdet behöver/ska omorganiseras
- forskarutbildningsämnet ska utgå ur utbudet av forskarutbildning
- ett nytt forskarutbildningsämne har inrättats som inkluderar eller ersätter ett tidigare inrättat ämne.

Ansökan

Oavsett om avveckling av ett forskarutbildningsämne initieras på grunder som identifierats av ämnet eller forskarutbildningsområdet, alternativt till följd av intern eller extern utvärdering, ska berörd prefekt samt ämnesansvarig eller motsvarande lämna en ansökan om avveckling till Fakultetsnämnden. Ansökningsförfarandet är uppdelat i fyra steg som beskrivs nedan.

Steg ett – Samråd och skriftligt utlåtande

I det första steget ska den part som vill initiera en avveckling av forskarutbildningsämnet sammankalla till ett samråd. Till samrådet kallas berörda parter; 2-3 representanter från ämneskollegiet, minst en studentrepresentant, berörd studierektor och styrgruppsordförande, prefekten för den institution där forskarutbildningsämnet har sin organisatoriska placering, Fakultetsnämndens ordförande och vice ordförande samt representanter från högskolans ledning.

På samrådet ska ämnets ändrade förutsättningar diskuteras, dels med utgångspunkt i det som anfördes vid forskarutbildningsämnets inrättande, dels i relation till vad som är strategiskt önskvärt för högskolan. Om ämnet har genomgått en intern eller extern utvärdering ska även omdömet från bedömargruppen samt ämnets åtgärdsrapport över hur utvärderingens identifierade utvecklingsområden har hanterats fungera som diskussionsunderlag. Diskussionen sammanfattas i ett utlåtande som ska bifogas ämnets ansökan om avveckling.

Steg två – Ansökan sammanställs av forskarutbildningsämnet

Om det i utlåtandet efter samrådet skrivs fram att det finns starka skäl för ämnet att ansöka om avveckling tar ämnet vid och sammanställer en ansökan. De grunder som avvecklingen hänvisar till ska vara tydligt motiverade i ansökan.

Till ansökan ska bifogas:

- En förteckning över samtliga antagna forskarstuderande med uppgift om antagningsdatum, senaste registrerade termin, angiven aktivitetsgrad, beräknad termin för disputation samt uppgift om eventuellt beviljat studieuppehåll
- En risk- och konsekvensanalys som analyserar och värderar vilka följder en avveckling av ämnet kan medföra för antagna doktorander, för berörd institution, för den akademiska miljö samt den forskningsmiljö som ämnet ingår i, för forskarutbildningsområdet samt eventuell annan verksamhet med avseende på de forskarstuderande, högskolans ekonomi, anställda lärare, forskarutbildningens kvalitet i ämnet under avvecklingsperioden samt eventuell övrig utbildning på samtliga nivåer som berörs om ämnet avvecklas
- Ett skriftligt utlåtande från berörd styrgrupp. Detta sammanställs och godkänns efter diskussion på ett av styrgruppens sammanträden. Om ämnet även är anslutet till UVS ska även ett skriftligt utlåtande från UVS:s styrgrupp bifogas
- Utlåtandet från samrådet.

Ansökan skickas till Forsknings- och forskarutbildningsutskottet (FFU).

Steg tre – Beredning av ansökan i FFU

I steg tre bereds ansökan i FFU, som diskuterar fram ett förslag till beslut att presentera för Fakultetsnämnden. Av förslaget ska framgå skälen till varför ämnet ska avvecklas (alternativt inte avvecklas). Innan ärendet tas vidare till Fakultetsnämnden ska FFU:s förslag till beslut delas med berörda parter, som då har möjlighet att inkomma med sina skriftliga synpunkter inför nämndens beslut.

Steg fyra – Beslut i Fakultetsnämnden om forskarutbildningsämnet ska avvecklas eller inte

På grundval av ansökan, inklusive inkomna synpunkter, fattar Fakultetsnämnden beslut om forskarutbildningsämnet ska avvecklas eller inte. Av beslutet ska skälen till varför ämnet ska avvecklas alternativt inte avvecklas framgå.

Fakultetsnämnden beslutar även om upphävande av ämnets allmänna studieplaner, inklusive tidigare fastställda versioner, samt om särskilda övergångsregler om det fortfarande finns doktorander antagna till ämnet (se bilaga 2, Konsekvenser av avvecklingsbeslut).

Anvisningar för externa granskare vid granskning av ett ämnes akademiska kvalitet och infrastruktur vid inrättande av forskarutbildningsämne

Kriterier som Fakultetsnämnden bedömer före den externa granskningen

För att ett ämne ska komma ifråga att inrättas som forskarutbildningsämne inom något av forskarutbildningsområdena ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Ämnet ska ha rätt att utfärda examen på avancerad nivå
- Ämnet ska ha motsvarande minst fyra heltidsekvivalenter tillsvidareanställda disputerade lärare, varav minst en professor och två docenter. Samtliga ska inneha minst 50 % anställning vid det aktuella ämnet.² Samma person får inte räknas till två ämnen samtidigt
- Det ska finnas dokumenterad erfarenhet av doktorandhandledning bland de tillsvidareanställda lärarna inom ämnet.

Utöver dessa grundläggande kriterier ska ämnet bedömas ha en vetenskaplig profil som överensstämmer med forskarutbildningsområdet. Ämnet ska bedömas kunna bidra till att utveckla kunskapsfältet inom området samt tillsammans med de övriga forskarutbildningsämnena inom området utgöra en trovärdig vetenskaplig helhet där delarna stödjer helheten och varandra.

Ämnet ska även bedömas ha kapacitet att bedriva forskarutbildning av hög kvalitet.

Kriterier som efter Fakultetsnämndens preliminära granskning bedöms av de externa granskarna, vars uppgift är att mer ingående utvärdera det sökande ämnets kvalitet

Utlåtandet ska innehålla rubricerade kommentarer avseende:

- a) Forskningsmiljö och högre seminarium
- b) Erfarenhet av att handleda uppsatser på avancerad nivå (inklusive före detta D-uppsatser)
- c) Tillsvidareanställd personal som kan utses som handledare
- d) Forskning inom ämnet
- e) Former för doktoranders medinflytande
- f) Internationell orientering i utbildning och forskning

² För ämnen med en dokumenterad nationell ämneskultur av små forskningsmiljöer kan dispens ges från punkt 2.

- g) Samverkansaktiviteter av betydelse för forskarutbildning
- h) Förslag till obligatoriska kurser inom forskarutbildning
- i) Kvalitetssäkring av forskarutbildning
- j) Sammanfattande bedömning

Nedan listade punkter skickas av ämnet och kan kommenteras kort:

- 1) Antal doktorander i forskarutbildningsämnet som innevarande läsår bedriver sin forskarutbildning vid högskolan
- 2) Allmän studieplan för planerad forskarutbildning
- 3) CV för möjliga handledare och publikationsförteckningar för möjliga handledare
- 4) CV för övriga disputerade lärare och forskare och publikationsförteckningar för övriga disputerade lärare och forskare
- 5) Förteckning över doktorsavhandlingar och licentiatavhandlingar framlagda i forskarutbildningsämnet de senaste fem åren

Konsekvenser av ett avvecklingsbeslut

Övergångsregler och avvecklingsperiod

Fastställda allmänna studieplaner är juridiskt bindande dokument och det som föreskrivs i dem är högskolan skyldiga att följa. En forskarstuderande som antagits till utbildning på forskarnivå har långtgående rättigheter när det gäller möjligheten att fullfölja den påbörjade utbildningen.

I de fall det finns doktorander som fortfarande är antagna i ämnet krävs det vid en avveckling av ämnet ett särskilt beslut om övergångsregler. Tiden mellan beslutet att upphäva ett forskarutbildningsämne och det faktiska upphörandet av densamma kallas avvecklingsperiod. Under denna period är den (upphävda) allmänna studieplanen fortfarande en juridiskt bindande föreskrift och den antagna forskarstudenten har rätt att fullfölja sin utbildning. Efter avvecklingsperiodens slut upphör högskolans åtaganden enligt den allmänna studieplanen.

Avvecklingsperiodens längd ska vara minst utbildningens nominella löptid plus två år räknat från datum för beslut om avveckling av forskarutbildningsämnet. Hänsyn ska tas till senast antagna forskarstuderande och eventuella uppehåll, som exempelvis sjukskrivning och föräldraledighet.

Rutiner att följa vid ett avvecklingsbeslut

Den institution där doktoranden har sin hemvist ska senast tre veckor efter att protokollet är justerat kontakta samtliga antagna doktorander som berörs av beslutet. Information ska lämnas om följande:

- Datum från när den allmänna studieplanen inte längre är giltig och att studier i ämnet inte kan fortsätta efter detta datum.
- Att datum för när avvecklingsperioden är slut är det samma som sista dag för att få examen utfärdad i ämnet.
- Datum för när den forskarstuderande senast måste kontakta institutionen för att lägga upp en plan för studierna i en individuell studieplan (ISP) för att ha möjlighet att slutföra studierna i det avvecklade ämnet.
- Den forskarstuderandes möjlighet att anmäla avbrott i sina studier.